

Od redakcji

Centralną kategorią w obszarze nauk pedagogicznych jest człowiek. Jeśli szukamy odpowiedzi na podstawowe dla wychowania pytania: kim jest człowiek i kim może się stać wykorzystując potencjalności w nim tkwiące, to wkraczamy w obszar wiedzy podstawowej, jaką jest antropologia pedagogiczna. Antropologia bowiem jest tą dziedziną myśli ludzkiej, która wypowiada się o człowieku w kategoriach holistycznych i która tym samym próbuje dostarczać odpowiedzi uniwersalnych na temat jego istoty, egzystencji oraz rozwoju. Dopiero uwzględnienie perspektywy antropologicznej daje szansę sformułowania znaczących odpowiedzi na ontologiczne, aksjologiczne i epistemologiczne pytania pedagogiki ogólnej.

W czasach rewolucji cyfrowej, COVID-19, rozbudowanego przemysłu technologicznego i farmaceutycznego; czasach zafascynowania cywilizacją Wschodu, trans- i posthumanizmu proponujemy refleksję nad pedagogiką i pedagogią osoby, zakorzenionymi w cywilizacji Zachodu opartej na Areopagu, Gulgocie i Akropolu (greckiej filozofii klasycznej, chrześcijaństwie i rzymskim prawie) oraz personalizmie teistycznym. Powrót do personalizmu i pojęcia osoby z jej godnością i podmiotowością, do Boga osobowego – źródła i celu osoby ludzkiej – może być bowiem najlepszym remedium na zagrożenia płynące ze współczesnego świata dla człowieka i wychowania.

W niniejszym zeszycie tematycznym chcemy podjąć dyskusję w paradygmacie personalistycznym i zastanowić się przede wszystkim nad jednym z aspektów personalizmu pedagogicznego, jakim jest odniesienie osoby ludzkiej do osobowego Boga. Jest to też pokłosie międzynarodowego seminarium naukowego, dotyczącego antropologii pedagogicznej, zrealizowa-

nego w ramach współpracy wielu ośrodków naukowych (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Università Cattolica del Sacro Cuore w Mediolanie, Universitat AbatOliba CEU w Barcelonie, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) 19 kwietnia 2021 roku poprzez platformę Zoom.

W dziale zatytułowanym „Personalizm pedagogiczny a Bóg” znajdziemy refleksje prowadzone przez pedagogów – personalistów z krajów tradycyjnie powiązanych z katolicką antropologią: Włoch, Hiszpanii i Polski. Artykuł Marisy Musaio służy zarysowaniu specyfiki pedagogii i jej inherentnego związku z ideą osoby. Autorka wykorzystuje w tym celu teoretyczne odniesienia antropologicznej pedagogii zainspirowanej personalizmem i jego zwrotem ku perspektywie hermeneutycznej. W artykule Sławomira Chrosta odnajdziemy tezę o konieczności rozwijania pedagogiki transcendentnej, transcendentalnej i teleologicznej w powiązaniu z antropologiczną bazą, którą stanowią teorie osoby i przyczynowości. Marian Nowak koncentruje naszą uwagę na personalistycznej pedagogice i na jej relacji (w opracowaniach wybranych personalistów) do transcendentności, uznawanej przez Karola Wojtyłę za „inne określone osoby”. Mariano Bartoli wskazuje, że wychowanie osoby zakłada formację jej wolności. Monica Crotti, czerpiąc z tradycyjnej koncepcji osoby, wykazuje, że wychowawca jawi się jako *osoba nadziei* poprzez swoją *wychowawczą obecność* i szacunek dla *obietnicy*. Federico Rovea przedstawia obecną w pismach de Certeau oryginalną ideę osoby opierającą się nie na „tożsamości”, a na ruchu „przemiany”, jako innowacyjną i ubogacającą dla bieżącej debaty o edukacji.

Tekst Urszuli Ostrowskiej sytuuje antropologię i pedagogikę w obszarze nauk o człowieku, odnosząc się do nowych wyzwań/problemów stojących przed nauką i edukacją. Bożena Matyjas prezentuje wizję dziecka i dzieciństwa w ujęciu pedagogiki personalistycznej. Julita Orzelska rozpatruje rozpacz i śmierć jako wyzwania pedagogiczne w trosce o jakość egzystencji człowieka. Celem artykułu Marzeny Chrost jest natomiast przedstawienie i analiza znaczenia oraz roli świadomości i samoświadomości w psychospołecznym funkcjonowaniu i działaniu człowieka w perspektywie refleksyjności.

W niniejszym numerze odnajdziemy także teksty odnoszące się do współczesnej edukacji religijnej. Agnieszka Salamucha wypowiada się o pojęciu podmiotowości – odróżniając trzy znaczenia terminu „podmiotowość”: jako specyficznie ludzką, stałą i nieutralną zdolność/dyspozycję/potencjalność; jako zmienną i dynamiczną aktualizację tej potencjalności; jako uprawnienie wynikające z faktu bycia człowiekiem. Mariusz Chrostowski zwraca natomiast uwagę na lepszą i skuteczniejszą operacjonalizację założeń teologii

---

w odniesieniu do pluralizmu społeczno-kulturowego i religijnego, a także wskazuje nowe sposoby wdrażania edukacji międzyreligijnej w ramach formalnej edukacji religijnej w Polsce.

Mamy nadzieję, że lektura zamieszczonych w bieżącym numerze artykułów może rzucić światło na analizowane teoretycznie i rozwiązywane w praktyce zagadnienia wychowania człowieka – osoby w perspektywie teistycznej; może być inspiracją do dyskusji, dialogu i wymiany poglądów nie tylko w realiach polskich, ale także europejskich i ogólnoswiatowych oraz zachętą do włączenia się do uczestnictwa czy organizacji kolejnych edycji seminarium naukowego w obszarze antropologii pedagogicznej.

Sławomir Chrost
Kielce 2021

